

מראי מקומות - חולין צ"ט

דא"כ נמצא דלא בישל האיל בשלמותו. וא"כ, אף דא"א לצמצם ממש, אבל לא ניתנה תורה למלאכי השרת, וצריך להשתדל בכל מה שאפשר לבשלם כ"א בצמצום, וחי' התורה דבזה אין להחמיר ליתן מקום חתך להכהן.

(ג) **למה אמרו כל המחמץ ומתבל ומדמע וכו' -** בענין הא דמחמץ אוסר, ע' במנחת כהן (חלק ג', פרק ג'), דמתחלה כ' דלכא' מה דמחמץ אוסר הוא משום דפעולתו ניכר, ואף בא' באלף, סכ"ס ניכר מה שהוא עושה להעיסה, ואינו משום נתינת טעם. אבל הק' מהמשך הגמ' כאן, דהק' הגמ' (עמוד ב'), וכי יש בו כדי לחמץ במאה וחד אמאי לא בטיל. ופרש"י, וכי איכא דיהיב טעמא כולי האי. ומשמע דהאוסר הוא משום טעם. וע"ז תי' הגמ' דשאני שאור שחמוצו קשה, ולכן נותן טעם בעיסה אפי' ביותר מא' ומאה. ותמה המנח"כ ע"ז, חדא דבחוש נראה דאין הדבר כן, אין השאור נותן טעם בעיסה, ואף בשיש בו כדי לחמץ. עוד הק' דלמה צריך לומר שנותן בו טעם, הרי בלא"ה, כיון דנראה וניכר בפת מעשה השאור, וחשיב כאילו האיסור בעין, ודומה ממש לדבר המעמיד, שאף שאין האיסור נותן טעם בגבינה, מ"מ אוסר בכל שהוא, כיון שנתפרסמה פעולתו שהחמץ העיסה. וע"ש שהאריך בזה.

(ד) **אין בהן בנותן טעם, אע"פ שאין בהן כדי להעלות, מותר - פרש"י, אע"פ שאין כאן** היתר כדי לבטל, מותר, דכי בעינן ק"א, היינו היכא דהאיסור הוא בעין, כגון חטין בחטין, או כל דבר שלא נתבשל, אבל הכא, דלית' בעין, לא בעינן ק"א. וביאר תוס', דס"ל לרש"י דכאן מיירי כגון שהסיר הגריסים מתוך העדשים, דאי א"א להסירם, א"כ איכא ממשות האיסור וצריך ק"א. אבל תוס' חולק על רש"י בזה, וס"ל דכל מי בשאינו מינו לא בעינן אלא ששים כשאר איסורין, אפי' אית' לאיסורא בעין, ורק במינו בעי ק"א. והעיר הריטב"א, דלפי תוס' לכא' יצא דלא שייך שיעור ק"א לר' יהודה, דממ"נ, אם מין

(א) **לחומרא קא גמרי', דמדאורייתא ברובא בטיל -** ולכא' יש לעי', איך ילפי' לחומרא מדין של זרוע בשלה דלא אזלי' בתר רוב אלא בתר טעם, הרי י"ל דמה דהתורה אמרה לבשל הזרוע עם האיל, הוא למצוה, אבל לא בא לחדש דצריך ס' או ק' לבטל האיסור. כך הק' הר"ן (לה: בדפיו), והוכיח מזה דמדאורייתא לא בעינן ששים כלל, אלא כל מילתא ברובא בטיל, אך אם יש טעם איסור, אז אין האיסור בטל, אף מדאורייתא. וכיון שמצינו איסור שנותן טעם בס', תקנו רבנן בכל אופן שיהיו כל איסורים בטלין בס', ואי"ז נלמוד מזרוע בשלה, אלא אסמכתא בעלמא הוא. וע' בחתם סופר (צח: ד"ה אלא) שהבין בשי' רש"י דס"ל דדרשה גמורה הוא, וכ' דכיון דהקפיד התורה בזרוע בשלה שישלק האיל כולו דוקא, ש"מ בעי שיעור לבטל ס' למר, ולמר בק'. והוסיף דאי"ז מדין טעם, אלא גזה"כ הוא דבעינן ס' או ק' לבטל איסור המתערב, אם אין הטעם נרגש.

(ב) **לא נצרכה אלא למקום חתך - כ' תוס',** דבעלמא מקום חתך אסור, וכמו דאמרי' לענין עובר שהוציא את ידו חוץ לאמו. והוסיף תוס' דאין חילוק בין זרוע בשלה לשאר קדשים, דלא מצינו קרא להתיר זרוע בשלה טפי משאר קדשים, ואם הם ילפי מעובר דמקום חתך אסור הוא, א"כ לימא דמקום חתך בזרוע בשלה נמי אסור. אלא ע"כ דבכולם לא אסר הכתוב מקום חתך, דזרוע בשלה וחזה ושוק ואימורים צוה הכתוב להסיר, ולא מקום חתך. אולם ע' בחתם סופר דדייק מדברי רש"י דלא ס"ל כן, אלא דדין הוא בזרוע בשלה דוקא. וביאר דמה שאסור מקום חתך בעלמא, היינו משום דא"א לצמצם, וא"כ על כרחו צריך לנהוג איסור במקום חתך. וביאר דס"ל לרבינא דברייא זו ס"ל כמ"ד דזרוע בשלה ואיל מבושלים בקדרות שונות, אבל אפ"ה הקפיד התורה שיהי' האיל בשלמותו והזרוע בשלמותו. וא"כ, א"א לשייר מקום חתך, שהרי צריך לבשל כ"א בצמצום, ואין לשייר וליתן לכהן קצת ממקום החתך שבאיל,

א', יז.), דהתיר אף לאדם א' לאכול כולן, אבל אינו רשאי לאכול כולם בבת אחת, אבל בזה אחר זה מותר. ועוד כ' דלפי"ז אינו יכול לבשלם כא', דא"כ הו"ל כאוכלם כולם כא', דאסור. אבל הרא"ש (ריש סי' ל"ז) כ' דכיון דאמרה התורה דבטל בחד בתרי, א"כ נתהפך האיסור להיות היתר, ואף יכול לאכול כולם בב"א (וע"ע בדברי חמודות אות קע"ב מש"כ בזה). וע"ע שי' ד', שהוא שי' רש"י בע"ז (עד. ד"ה תרתי), דמבואר דצריך לזרוק א' מהן לנהר, ולאכול השאר.

בשאינו מינו הוא, הוי בס', ואם הוי דבר שנתערב במינו, ס"ל לר' יהודה דאינו בטל כלל. ואם הוי יבש ביבש, אז חד בתרי בטל, ודוחק לומר דכל שיעורים אלו דק' ור' אזלי דלא כר' יהודה. ולכן פי' דאפשר דהחמירו חכמים בערלה וכלאי הכרם וכו' אף ביבש ביבש שלא להתבטל בחד בתרי, ואף בששים, אלא בק', או בר', וכו'.

(ה) **לא, רישא במאה וחד- פרש"י**, לבד מאיסורא. כ' **המהרש"ל**, דאף דמקרא ילפי' דלא בעינן אלא ק' של היתר, וא"כ למה כ' רש"י דבעינן ק"א מלבד האיסור, י"ל דהיינו דוקא ביבש, דלא יהיב טעמא. אבל בבישול, דיהיב טעמא, והאיסור ג"כ בעין, הוסיפו עליה עוד אחת לשיעור ביטול (וכעין שמצינו לענין ביטול ביצים).

(ו) **וכי יש בו כדי לחמץ במאה וחד- פרש"י**, אמאי קתני דאפי' יש בו כדי לחמץ אע"פ שיש מאה וא' אסור, ומי איכא דיהיב טעמא כולי האי. ותמה הלב **ארי'** (תוך ד"ה בגמ' אין לו), מאין פסיקא לי' להמקשן דבק"א עם האיסור איכא דיהיב טעמא, ובק"א חוץ האיסור ליכא דיהיב טעמא. וע"ש שהאריך לפרש הסוגיא וליישב קו' זו ועוד קו' שיש לו כאן.

(ז) **שאני ציר דזיעה בעלמא הוא- פי' תוס'**, דהיינו דאינו אסור אלא מדרבנן. והוסיף **הרשב"א**, "ובשל דבריהם לא אמר ר' יהודה במין במינו לא בטיל". אולם ע' **בריטב"א** שכ' שיש שרוצים ללמוד מכאן שלא אמר ר"י דמין במינו לא בטיל אלא באיסורין של תורה, אבל י"ל דשאני הכא דהאיסור עצמו הוא גרוע, שאינו אלא זיעה בעלמא (אבל מבואר גם בדברי הריטב"א דצריך גם הא דאינו אסור אלא מדרבנן).

(ח) **וליבטל ברובא, ברי' שאני- נמצא**, דביבש ביבש, אם אינו מכירו ואינו ברי', הרי הוא בטל ברוב, אבל אם ברי' הוא (או חתיכה הראוי' להתכבד), לא בטיל אפי' באלף. והוסיף **תוס'** דהיכא דנתבטל ברוב, אפי' איסור דרבנן ליכא, אבל כ' דשמא לחד גברא אסור. אולם ע' בתורת הבית להרשב"א (ד',